

Jørgen Steen Jensen, Kirsten Bendixen, Niels-Knud Liebgott
og

Fritze Lindahl under medvirken af Keld Grinder-Hansen og
Gert

Posselt: Danmarks middelalderlige skattefund c. 1050-c.
1550. Denmark's

Mediaeval Treasure Hoards c. 1050-c. 1550. Del I.
Indledning.

Fundkatalog c. 1050-c. 1241. Part I. Introduction. Catalogue
of hoards

c. 1050-c. 1241. 314 s. Del II. Fundkatalog c. 1241-c. 1550.
Part II.

Catalogue of hoards c. 1241-c. 1550. 340 s. Nordiske
Fortidsminder.

Serie B. Bind 12, 1-2. Det Kongelige Nordiske
Oldskriftselskab.

København 1992. Illustreret med talrige tegninger, fotografier
og kort.

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/hto/hto_16rk_0002-PDF/hto_16rk_0002_78934.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=78934>

pdf genereret den : 28/5-2008

ledelse i de tre nordiske lande ikke tilregnes nogen betydning for det særligt nordiske.

Som det turde fremgå, finder jeg ikke bogen tilfredsstillende. Den forsøger ikke alvorligt at finde overbevisende svar på det spørgsmål, der er værkets ærinde. Det betyder imidlertid ikke, at der ikke er spændende og endog inspirerende læsning. I de fleste kapitler skal man blot lade være med at hæfte sig ved konklusionerne om »den nordiske verden«. Vikingetiden og andre epoker er væsentlige i sig selv, ganske uanset om der er nutidige mentale efterladenskaber eller ej.

Påstår man tilstrækkeligt vedholdende, at individuel frihed kombineret med lighed og omsorg for de svage i samfundet er en uafrystelig kulturel arv i Norden og os i kødet båret, så kan man håbe, at sådanne værdier vil blive eller forblive en del af vores nordiske kultur. Det ville ikke være noget dårligt resultat.

Henrik S. Nissen

JØRGEN STEEN JENSEN, KIRSTEN BENDIXEN, NIELS-KNUD LIEBGOTT og FRITZE LINDAHL under medvirken af KELD GRINDER-HANSEN og GERT POSSELT: Danmarks middelalderlige skattefund c. 1050-c. 1550. Denmark's Mediaeval Treasure Hoards c. 1050-c. 1550. Del I. Indledning. Fundkatalog c. 1050-c. 1241. Part I. Introduction. Catalogue of hoards c. 1050-c. 1241. 314 s. Del II. Fundkatalog c. 1241-c. 1550. Part II. Catalogue of hoards c. 1241-c. 1550. 340 s. Nordiske Fortidsminder. Serie B. Bind 12, 1-2. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab. København 1992. Illustreret med talrige tegninger, fotografier og kort.

Dette smukke og imponerende værk om danske – indenfor det nuværende riges grænser – skattefund fra tiden op til 1986 vil unægtelig være forældet når senere fund kommer – eller allerede er kommet – for dagen. Ikke desto mindre er det på høje tid det udkommer. For det første er der allerede gjort så mange fund fra middelalderen at det har været nødvendigt at dele dem i to statelige bind, for det andet er den 100 sider lange indledning så righoldig at det er svært at forestille sig spørgsmål som læserne ikke vil kunne få fyldestgørende svar på og som også i stor udstrækning vil kunne dække kommende fund. Oven i købet er indledningen gengivet på både dansk og engelsk så kataloget er internationalt tilgængeligt. Dog er kun billedteksterne og overskrifterne til registrene oversat. For den der ønsker at trænge til bunds i de enkelte

fund og/eller at arbejde med de interessante oplysninger i noteapparatet er der ingen vej uden om at lære sig dansk!

Man mærker tydeligt at man er i gode hænder i indledningens emner. Det er folk som er grundigt inde i deres stof og gavmildt giver af deres overskud. Man begynder med en redegørelse for kildegrundlaget, først og fremmest Mønt- og medaljesamlingens fundprotokoller, en meget vigtig faktor, for med henvisning til skattens nummer i protokollerne kan man også få at vide hvem der har det primære ansvar for at bevare erindringer om hvert funds opkomst. Det er de skiftende tiders inspektører der herved kommer frem i lyset og man noterer med fornøjelse at eet navn oftest påkaldes: Georg Galster. Fra hans ansættelse ved Den kgl. Mynt og Medaillesamlingen i 1910 til hans død i 1983 satte han sit præg på utrolig mange sider af denne ærværdige institutions virke. (Se Jørgen Steen Jensens nekrolog over Galster i *Historisk Tidsskrift*, 1984, s. 258-64).

Afsnittene i indledningen bevæger sig fra den museale registrering til overvejelser om skattefundenes udsagnsværdi. Efter oversigten over fundprotokoller og registrering kommer der bidrag om skattenes bevarelse og overlevering af Fritze Lindahl og Jørgen Steen Jensen der også har foretaget en sammenligning mellem det danske middelaldercorpus af mønter med andre: vikingetidsmønter, guldmønter, andre landes inventarværker. Det erkendes at nye værker er under udarbejdelse der givetvis vil føre til ændringer. »Men således er spillets regler ved al fremlæggelse af forskningsbetingede resultater inden for humanistisk videnskab. Det sidste ord bliver aldrig sagt, og forgængerens overlader bukkende scenen til efterfølgeren«. (I, 23).

Keld Grønder Hansen har skrevet om fundtyper og sammensætning af skattefund. Der redegøres for en klassificering i offerfund, opsparede skatte, akut nedlagte skatte og tilfældigt nedlagte skatte. Med denne opdeling er grundlagt en karakterisering af møntskattens sammensætning, fundforhold og det spændende spørgsmål om årsagen til nedlæggelsen. I denne forbindelse advares der klogeligt mod at sætte skattefund i forbindelse med bestemte historiske begivenheder. Og det er noget helt andet end at man kan få mange vigtige historiske oplysninger af skattefundene.

I Niels-Knud Liebgotts afsnit om »Skattens fundforhold« kan man blandt andet få at vide hvor mennesker til forskellige tider færdedes med mønt på lommen: i kirker og klostre, på borge og herregårde og måske allermost interessant i de nyanlagte byer: bykortene aftegner de områder der havde størst betydning for handelen: torve, hovedgader ofte i nærheden af kirkerne. I dette tilfælde må skatte være skjult indendøre.

Om »Smykker, sølvgenstande og barrierer« har Fritze Lindahl skrevet en

meget informativ artikel. Det fremgår af den at vikingetidens blandede skatte fortsatte *mutatis mutandis*, bl.a. andet blev man ved med at betale delvis i umøntet sølv helt op til 1300 i handelen med Østeuropa.

Endelig har Kirsten Bendixen og Jørgen Steen Jensen udkastet store samtlende vuer med hensyn til datering af skattefund ved hjælp af udenlandsk mønt og til møntcirkulation. Den førstnævnte forfatter tager sig af perioden c. 1050-1241, den anden af tiden 1241-c. 1550. Kirsten Bendixen har til sit sidste afsnit føjet felter som møntpolitik og møntfunktion og gjort det med imponerende klarhed. Man bliver virkelig godt informeret om hvordan man kan bruge mønter og den sammensætning de optræder i som historiske kilder. For senmiddelalderens vedkommende er materialet så righoldigt at Jørgen Steen Jensens opgave især har bestået af en afgrænsning til det absolut væsentligste. Det er gjort med fyndighed, hvilket også gælder hans og indledningens allersidste bidrag: »Udmøntningens størrelse«. Her har en gennemgående brug af stempelkombinationer ført forskningen langt videre end de enkelte mønter eller skattefund kunne have gjort det uden denne tilgang. Som eksempel nævnes Maiken Hansen: »Udmøntningens størrelse i Danmark og Skåne i 1000 årene«, Nordisk numismatisk unions medlemsblad 1990, s. 50-54. Ifølge denne undersøgelse lå udmøntningen i 1070 i Lund og Roskilde på mellem 0,3 og 0,5 million af den enkelte type. Med inddragelse af alle kendte typer mener Jørgen Steen Jensen at den samlede udmøntning på dette tidspunkt har været mange gange større, dog kun en brøkdel af hvad den var 200 år senere. Det er så mange at man begynder at spørge sig selv om hvad penge egentlig blev brugt til i den tidlige del af middelalderen. Vikingetidens og de følgende århundreders økonomi har ikke blot været præget af gavegivning og tributbetaling som en moderne teori hævder – den må have nærmet sig pengeøkonomi.

Dette problem vil sikkert aldrig finde sin endelige besvarelse, men iøvrigt er »Danmarks middelalderlige skattefund« med indledningen der er godt samlet op i registre udarbejdet af Gert Posselt, og med gennemgangen af hver enkelt fund blevet et standardværk til gavn og glæde for alle der interesserer sig for middelalderhistorie.

Inge Skovgaard-Petersen.